

NAROČNINA ZA JUGOSLAVIJO ČETRTLETNO DIN 15, CELOLETNO DIN 60 / ZA INOZEMSTVO JE DODATI POŠTINO / OGLASNI PO CENIKV / POSAMEZNA ŠTEVILKA PO DIN 150.
POŠT. ČEK. RAČ. 13.188

ORJUNA

VREDNIŠTVO IN VPRAVA V VČITELJSKI TISKARNI / ROKOPIŠI SE NE VRAČAJO / ANONIMNI DOPIŠI SE NE PRIOBČVJEJO / POŠTINA PLAČANA V GOTOVINI
TELEFON ŠTEV. 906.

Za enotno demokratsko stranko!

Iz prestolice ob steku Save in Dunava prihajajo pošte, da slavi tamkaj, kjer so bili doprinešeni največji dokazi svobodoljubja kakega naroda — svoje velike triumfe črna rimska reakcija z nazadnjaško orientalsko konservativnostjo Dalai Lame na smrt obsojene radikalije. Izvršeno je veliko delo, piše in kliče v Ljubljani škofov list, in prišel je čas, da v bratskem zagrljaju prevzame meta za trajno v roke vlast nad bednim jugoslovenskim narodom rimski eksponent in velikosrbski reakcionar, ki je še pred nedavnim govoril o potrebi amputacije, če se Prečani ne spokore. Temelji so udarjeni in treba je sedaj pričeti samo z izvajanjem programa...

Jugoslovensko demokracijo obel frakcij je razvoj dogodkov pretekel in danes računa stari Velja, da bo v smislu prislovice o velikih ribah, ki žrjo male, v kratkem obvladaj razcepilne demokratske elemente, ki še vedno ne morejo iz spon tradicionalne subjektivne ambicioznosti njihovih posameznih predstavnikov, ki bi vsak zase želeli zavladati tej zemlji.

V času, ko utrjuje veliki Nimrod s svojim malim kompicom iz Slovenije ministrske fotelje, kot da bi hotel ostati na njih večno, se predstavnik demokracije še vedno pogajajo in dajejo izjave, da li so za bloke, fuzije, spajanja ali pa brezpogojne vstopje. Govori se o načelnosti, strankarskih barjakih ter statutih. Mi pa pravimo, da nas bodo vse zajedno le ti emblemi upropastili, če homo pri razgovorih okolo njih, izgubljali dragoceni čas. Življenski interesi zemlje in jugoslovenske misli zahtevajo odločne akcije, kateri se morajo podrediti vsi osebni ali par-

tizanski pomisleki. In ta akcija bo ustanovitev velike, enotne jugoslovenske demokratske stranke, ki bo kadra izpeljati do uspešnega konca organizirano borbo proti nasilju in reakcionarstvu podprtem po separatizmu in črnem papizmu. Samo izjave in besede še doslej razven pri Radiću niso rušile vlad, pa da so bile na šibkejših nogah, kakor je sedanja po poznanih mračnih silah podprta. Da ne bo jedro tej novi kombinaciji šitkejša in mlajša skupina je samo ob sebi umevno, akoravno ima morda vse predpogoje za to, da bi postala kaj takega čez čas. Samostalci morajo v Davidovčevce! to je deviza, ki jo danes narekuje neizbežni tok razvoja dogodkov, ki so se obrnili dokaj drugače, kakor je bilo to predvideno v računih šefa SDS. Žrtve, ki jih bo treba morda ob tej priliki doprinesiti, niti daleko ne bodo odgovarjale veličini uspeha, ki ga bo potem dosegla lahko velika in enotna demokratska stranka, ki bo predstavljala voljo 500.000 Jugoslovenov. Ako se bo ta prehod nazival potem spajanje, fuzija ali pa po »Slovenčevem« brezpogojna kapitulacija Pribičevića in SDS, je vseeno. Kajti ta hip ne gre za to, da li bo naš bodoči predsednik čiča Ljubo Mrav, ali Tozo, nego za to, da se prekrižajo načrti onih, ki mislijo oprti na kroge, ki pravijo, da so v tej zemlji predstignjeni na absolutno vladodržstvo samo radikalni, i za bodoče desetletje osigurati neograničeno vlast čaršije, vlade težkega kapitala in terazijskih bank.

Orjunaši kličemo zatagadelj ob tem usodnem trenutku, ko se pišejo smernice razvoja bodočnosti naše zemlje:

»Jugoslovensko orientirani in demokratsko opredeljeni elementi se morajo brezpogojno ujediniti. Kdor tega ne pojmi, ta naj bo pregažen po fronti onih, ki jim je dovolj razcepljenja in medsebojnega klanja med istomislečimi.«

Pri tem klicu nas vodi samo ljubezen do zemlje, jugoslovenske misli in naklonjenost ideji jugoslovenske demokracije, ki ji bodo si-

cer v slučaju, da ga bo preslišala, cvetele v bodoče kaj grenke rožice.

Dosti je bilo politike in medsebojnega brezplodnega politiziranja. Treba je pričeti s pozitivnim konstruktivnim delom, ki bo pokazalo, da nismo bili samo veliki v kritiki in besedah, nego da vidimo jedro krize, v kateri se danes nahaja Jugoslavija v nizu nerešenih gospodarskih in socialnih vprašanj. D. V.

Komercijaliziranje železnic.

Osnova vsakega gospodarskega podjetja je njegova rentabilnost. Dohodki morajo vsaj pokriti stroške, po možnosti naj pa prvi presejajo druge.

Danes je pri nas tako, da so stroški večji od dohodkov, vsaj tako je človek primoran soditi, če vidi vso to revščino večine železničarjev. S prikrajševanjem dohodkov večine se hoče napraviti ravnovesje med izdatki in dohodki.

Čeravno so prevozne tarife razmeroma zelo visoke, ravnovesja ni. Vzroki za to so različni. Eden glavnih pa je ta, da se danes troši na naših železnicah veliko preveč premoga za kurjavo lokomotiv. To pride od tod, ker imamo v službi še kakih petsto starih lokomotiv, ki porabijo za isto storilnost do 30% in še več goriva, nego moderne lokomotive. Pri računu, da porabi ena lokomotiva letno okoli 2000 ton premoga in z upoštevanjem gornjih odstotkov in omenjenega števila lokomotiv, se izkaže, da imamo letno pri teh lokomotivah okoli 80 milijonov nepotrebnih stroškov za premog.

Računano s tem, da bi nabava 500 novih lokomotiv z modernimi napravami stala dobro računano 500 milijonov dinarjev in vzeto, da se naj bi ta kapital tekom 25 let amortiziral in zmerno obrestoval, odpade na eno leto okoli 30 milijon-

nov zadevnih stroškov. Razlika od 30 do 80, to je 50 milijonov dinarjev letno je pa čista izguba vsled sodobni nepopolno izrabljenega premoga na železniških lokomotivah.

Ako se pomisli, da se to neracionalno gospodarstvo vrši pri nas že skoro deset let in če se ve, da se je pri naših sosedih enaka vprašanja že ugodneje rešilo, potem ni težko dvomiti o naši sposobnosti gospodarske konkurence in tudi ni težko razsoditi vzroke naše gospodarske krize.

Razveseljivo dejstvo je, da se je v zadnjih mesecih napravilo v naši gospodarski centrali precej važnih in izdatnih ukrepov glede nabave novih lokomotiv. To so pač prvi koraki k stvarni komercijalizaciji naših železnic, od katerih imamo pričakovati znosljivejše splošne gospodarske prilike.

Pridejati bi še bilo, da se nahaja ravno polovico od onih nedostatnih 500 lokomotiv v območju ljubljanske direkcije in da pride ravno odtod največji tozadevni gospodarski minus. — V tem pogledu je najboljšje v območju beogradske direkcije, kjer ni skoraj nič več strojev, ki ne bi odgovarjali sodobni tehniki. Te vesti za Ljubljano pač niso ugodne, tem manj, ker se je vedno trdilo, da je Ljubljana industrijsko in gospodarsko najbolje in najmoderneje razvita in urejena.

S stvarno komercijalizacijo železnice se bo marsikaj nedostatnega odpravilo. Upajmo in delajmo, da se bo komercijalizacija v tem smislu čimprej izvedla, ker potem lahko računamo, da pridemo v doglednem času v znosljivejše (narodnogospodarske) prilike. Zel.

20./IX. 1908.

Za 13. september 1908. leta je bila sklicana letna skupščina družbe sv. Cirila in Metoda v Ptuj. To je silno razburilo štajerske Nemce in nemčurje, tako, da so sklenili odbiti naskok Slovencev na popolnoma »nemško« trdnjavo Ptuj (?). Že na predvečer so bili po fakinaži župana Orniga napadeni in pretepeni na skupščino prispeli delegati. Po-

glejte ta dva mladeniča. Zdravila zanj poiščite v ročni lekarni, ki jo nosite zame s seboj!

Zdravnik skomigne z ramci. Pristopi k bolnikoma in ju pregleda.

»Veličanstvo, oba potrebujeta kruha!«

»Poiščite ga in dajte jima ga takoj!«

»Veličanstvo! Sedaj je že vse prepozno in jima kruh ne bo več pomagal. Sta pri kraju in prej ko mine ura bosta izdihnila.«

Kralj se okrene k drugi skupini in vpraša zdravnika:

»Pa kaj jedo oni ljudje?«

»Oni ne jedo ničesar, pač pa griže njih smrt, da so že sedaj živi okostnjaki, katerim ni spasa...«

V očeh sivolasnega monarha sta se zableščali dve solzi in spolzeli po velem licu.

Pada mrak. Z minareta bližnje džamije poje hodža večerno molitev. Njegov hrapavi in nekoliko melanholični glas se izgublja v mrzli, gluhi novemberski večer.

sebno piko so imeli na dr. Žerjava, katerega so roparsko napadli in mu vzeli torbico, v kateri je imel razne spise. Že takrat, kakor tudi drugi dan, je bila policija pasivna ter niti poizkusila ni braniti napadence.

Na sam dan skupščine so prihleteli narodni borci iz bivše Kranjske, Koroške, Istre, Goriške in Trsta. Že na kolodvoru so jih sprejeli pobesneli fakini z tuljenjem, žvižganjem, metanjem kamenja itd. Med potjo do »Narodnega doma« so mirno idočie skupščinarje napadli še s palicami in s črnim napolnjenimi jajci ter jim trgali narodne znake z oblek. Lotili so se tudi narodnih dam, med katerimi je bila tudi gospa dr. Tavčarjeva ter jih opljuvali. Policija je ščitila napadalce. Poleg huronskega vpitja se je razlegala »Die Wacht am Rhein«, nakar so Slovenci reagirali z »Lepa naša domovina« in »Hej Slovani!«, a policija je vsled tega aretirala par naših ljudi — radi ščuvanja in izzivanja. Nemcem se pa ni skrivil niti las. Popoldne je prispel na skupščino takratni akademik Pirkmajer. Na kolodvoru ga je sprejelo 100 barab, ki so se ga med potjo lotili s palicami, zbili so mu kločnik z glave in ga preteпали po obrazu, da je ves krvav prišel v »Narodni dom«.

Popoldanska skupščina je potekla mirno in dostojanstveno. Sklenilo se je nadaljevati vzvišeno delo za obrambo narodnih pravic in očuvanje naše ogrožene dece pred potujčevanjem. Proti večeru so se skupščinarji vračali na svoje domove, a v Ptuj so se nadaljevali napadi na Slovence in »Narodni dom«, na katerem so pobili vse šipe.

Izmed vseh krajev Slovenije so po teh nekulturnih dogodkih prihajali odločni protesti proti zatiranju našega naroda. Za 18. septembra je bil sklican v Ljubljano po »Slovenskem društvu« protestni shod v Mestnem domu. Dvorana je bila nabito polna, a glavni kontingent naroda je bil na trgu. Vsega je bilo čez 10 tisoč udeležencev. Govorili so dr. Kokalj, dr. Triller in dr. Oražen. Ob zaključku so zbrane množice zapele »Hej Slovani!« in se med petjem pomikale proti mestu. Iz nekaterih hiš, last ljubljanskih Nemcev, so na že tako razburjeno množico metali črnilo, kar je učinkovalo kot olje na ogenj. Demonstrantje so hiteli po Wolfovi ulici, kjer so prodrli policijski kordon ter drli pred Kazino, kjer so v hipu razbili vse šipe. Tudi iz prvega nadstropja Kazine so metali črnilo. Razjarjena množica je hitela dalje ter pobila šipe na vseh izrazito nemških institucijah ter na deželni vladi. Ponoči so potrgali nemškimi trgovcem nemške napise ter jih pometali v Ljubljano. Medtem je nastopil bataljon vojakov 27. pp. Belgijcev. Nastopal je skrajno surovo in razganjal množič-

Kralj poslušaj hodžino pesem in se ozira naokoli, dokler ne zapazi premraženega in zgrbljenega vojnika. Preko rame mu je visela puška, na ledjih pa je nosil neobičajno breme. Bil je na ledjih privezan dete.

»Dober večer čiča!« pozdravi vojnik.

Kralju se zjasni obraz.

»Pozdravljen v imenu božjem, vojniče. Ali kaj nosiš na ledjih?«

Vojnik mahne z roko v stran in reče:

»Pa evo Ti brate, dete.«

»Ali za Boga, jeli si vzel s seboj dete?« se začudi Kralj.

»Ma, more čiča, pa gotovo ga nisem vzel s seboj. Kdo bo jemal deco v vojsko?«

»Ali je Tvoj sin?« ga vpraša dalje Kralj.

»Ni brate.«

»Jeli morda kak Tvoj sorodnik ali rojak?«

»Jok, more!«

»Čigavo je potem?«

Schichtov način pranja

Namočiti v ekstraktu za pranje „Ženska hvala“ Izprati s Schichtovim Terpentinovim milom.

LISTEK.

Kralj Peter v Albaniji.

Bataljoni in polki, divizije in armije, cela odbrana je povsem razbita. Vse je zmešano in pretvorjeno v nepojmljiv kaos. Da je bila le ta še večja, so se pomešale med trupe tudi žene z otroci in starci. Njih pot gre naravnost, daleč proč od domovine, katero zapuščajo goli in gladni. Med njimi je i sam kralj — izgnanec in begunec. Spremljajo ga adjutant, zdravnik, dva gardista in profesor. Prehod preko Albanije mu osiguravajo čete Esad paše, ki stopajo pred njim in za njim. Vodi jih Masar bej z nekoliko svojih najzvestejših. Masar bej je neprestano ves v skrbeh, ker je pot nesigurna, številno spremljevalcev pa tako malo. Izza sleherne skale preži kot jastreb Albanec s karabinko. Puške stalno pokajo in ljudje padajo. Na večer so vse pogostejši klici na pomoč, ki strahotno odmevajo od sten skoro

neprehodnih sotesk. Tem klicem pa se nihče ne odzove. Marsikoga stresa groza po takih krikih, ko pomisli, da bo i on končal morda še danes, ako ne jutri na sličem način. Drugi pa povsem nedovzetni za vse te krike, mrko hodijo svojo pot. Povsem otopeli vdano čakajo konca polni ravnodušnosti. Po potih in nepotih se premika karavana živih mrtvecev. Med njimi je težko razlikovati vojnika od civilista.

Kralj je otožen. Čital je v Tolstega »Vojni in miru« opis Napoleonovega umika. Slika, ki jo je gledal, pa je bila še vse strašnejša. Vse je propadlo in vse je izgubljeno. Ljudje, ki so izdržali toliko bitk in ki so se smejali v brk smrti, so jeli omahovati. Z domovino, ki so jo zapuščali, so zajedno izgubljali i zavest borcev in prisotnost duha ter ono čudežno srčnost, ki je zadivila ves svet. Slabo vreme, strašen teren, mraz in glad, pegasti legar in druge bolezni, umazanost, pomanjkanje stanovanj za prenočišča in odmor, so jih toliko izčrpale, da so

postali ti junaki in do včerajšnji zmagovalci samo še sence in žalostne prikazni, žive mumije, ki so s svojimi kostmi označevale pot umika armade Cerskih divjunakov.

Zadnjega novembra je prispel Kralj v mesto Fuši Kruja. Vreme je bilo deževno. Nebo zavito v črne oblake, ki so se vlačili nizko ter objemali vrhove albanskih gora.

Masar bej je našel prazen han s pobitimi šipami. Kralj sklene prenočiti v tem hanu.

Kralj žalosten ogleduje iznemogle vojnike, ki so se pomikali mimo njega sklonjenih glav samo z eno željo — čimprej priti iz tega albanskega pekla. Drugi posedajo premraženi in mokri do kože po kamenju in razmišljajo, topa zroč pred se. Morda ne bo niti polovica njih zjutraj več vstala. Kralja boli srce, da jim ne more pomagati. Dva mlada rekruta ležita na pol mrtva ob cesti. Od trenutka do trenutka strepetata in se za las premakneta.

Kralj se obrne k zdravniku Simonoviću in reče: »Doktore! Pre-

co s kundaki. Aretiranih je bilo 12 oseb, med njimi popolnoma po nedolžnem inženir Prelovšek.

Drugi dan so se demonstracije ponovile. Posebno so frčale nemške napisne deske tako, da je Ljubljana tudi na zunaj pokazala slovensko lice. Ta dan so poleg pehote nastopili tudi dragonci ter z golimi sabljami ranili več ljudi, kar je množico še bolj razburilo.

Napočil je žalostni 20. september. Vesti o revanži mariborskih, celjskih in kočevskih Nemcev ter brutalni nastopi vojaštva niso mase umirile. Zvečer ob 6. so bile vse glavne ulice zasedene po vojaštvu. Občinstvo so potisnili proti Marijinem trgu, kjer je zapelo »Hej Slovani«, nakar so jih začeli vojaki razganjati. Nastopali so mnogo brutalnejše kot na predvečer ter aretirali vsakogar, kdor je le zamrmljal. Aretiran je bil tudi dr. Pegan, ker se je zavzel za ljudi, katere so tolkli s puškinimi kopti. Pobesneli vojaki so bodli z bajonetimi in tolkli s sabljami, kamor je padlo.

Okolo 9. ure zvečer je vojaštvo 27. c. in kr. pešpolka ob mostu pri Stritarjevi ulici na povelje poročnika Mayerja streljalo. Tudi v bližini trgovine pri »Solncu« se je streljalo. Učinek je bil strahovit. Kot žrtve Nemcev so padli: Ivan Adamič, četrtošolec, star 15 let in Rudolf Lunder, strojnik v »Narodni tiskarni«, star 24 let. Oba nista bila udeležena pri demonstracijah. Ranjeni so bili: Miha Golovšek, Martin Štrukelj, Albina Tomšič, Jožef Simončič, Božo Borštnik, Pavel Štrukelj i. dr. Lahko ranjeni pa se obče niso javili, boječ se represalij (dijaki). Večina ranjenec je bila ranjena od zadaj — bežeč pred vojaštvom.

Dne 22. septembra se je vršil pogreb slovenskih žrtev. K pogrebu je prihitelo iz vseh slovenskih pokrajin nad 5000 oseb. V mestu sagem je počivalo popoldne vsako delo in vse je bilo v črnih zastavah. Po deželi in po vseh kranjskih mestih so zvonili zvonovi od 4.—5. popoldne. Ob 4. uri so dvignili mrtvece

pri Sv. Krištofu, nato se je pomikal sprevod po Dunajski cesti. Bil je to sprevod, kakršnega še ni videla Ljubljana. Vsa društva in vse korporacije iz cele Slovenije so bile zastopane, ne glede na strankarsko pripadnost. Na zadnji poti je žrtvi spremljalo nad trideset tisoč naroda vseh slojev. Na pokopališču je množica še narasla. Ob odprtih grobovih so govorili Ivan Hrihar, dr. Tavčar in Anton Kristan. Ob govorih je množica jokala takoj glasno, da skoraj ni bilo čuti govornikov. Tako sta bila pokopana dva mladeniča, kateri sta prelila svojo kri radi nezbrdanega pohlepa Nemcev po naši zemlji in človek bi pričakoval, da jima je hvaležni narod postavil spomenik. Ali temu ni tako, pač, narod je daroval lep znesek za istega in tudi izdelan je bil in še kako velik, vendar ga na pokopališču ni. Bajse se je izgubil... Ali bi ne utegnili mestna občina postaviti vsaj skromno nadomestilo za onega »izgubljenega« oziroma »razbitega«??!! Ali nas ni sram pokazati tujcem grobova naših junakov? Ako se najde denar za bazaltoidno tlakovanje in prenašanje sv. Trojice, bi se lahko tudi za to izdalo par tisočakov. Naši domači kipiari bi tudi prispevali s primernimi osnutki.

Dogodki pred 19. leti nas uče, da Slovenci sicer cenimo žrtve, toda da jih tudi kmalu pozabimo. Da smo Slovenci potrpežljivi, vendar znamo, ako le hočemo, braniti našo zemljo pred tujčevim pohlepom po naši zemlji. Da smo edini, ako nam preti nevarnost od zunaj, a nacionalno popustljivi vsled strankarskih razprtij in to nam dokazuje glavo dvigajoče nemčurštvo v mariborski oblasti. Ni naš namen s temi vrstičkami napadati kogarkoli, saj bo vse prizadeti sam vedel, kje ga človek žuli. Onim pa, kojih naloga je stati na braniku naše severne meje, ključemo ob grobu septemberskih žrtev. Ne prodajajte lastne zemlje za tujcem za par volilnih kroglic ali pa nekoliko upravnih mest v tujerodnih podjetjih!
E. V.

Dopisi.

Maribor. Demontiranje humanistične gimnazije v Mariboru je razburilo ne malo celo mariborsko oblast. Karakteristično je ob tej priliki vedenje zastopnikov in poslancev SLS, ki vsi ogorčeno protestirajo proti odloku prosvetnega ministra in istočasno obtožujejo za to odlok »gotove kroge«, ki hočejo izpodkopati enega izmed najstarejših in najuglednejših humanističnih zavodov države. Gospodje zastopniki slovenskega ljudstva vpijejo: »Držite tatu!« sami pa so v resnici oni, ki so z brezmiselnim izglasovanjem finančnega zakona omogočili to reduciranje. **Okrnjenje humanistične gimnazije v Mariboru ni zagrešila kaka klika, ki ruje proti njej, nego samo oni slovenski poslanci, ki so dali za to vladi pooblastilo, kakor za poznani utihotalpljeni 82. člen finančnega zakona.**

»E, čigavo je. Tega i jaz sam ne vem. Ne vem niti njegovega imena, prilika in rojstnega kraja. Ko sem šel tako sam po cesti, sem ga našel v blatu sedeti kraj nekega polomljenega voza. Očeta so mu gotovo ubili Arnavti in odvedli vole. Ko sem ga tako gledal, mi je bilo težko in mislil sem si, naš je, naša kri in kost. Spomnil sem se svoje dece, ki sem jo pustil doma in pomislil, da li ni morda ta hip v slični nesreči. Vzel sem dete v roke, ga oprtal preko rame in hajdi dalje na pot, Bog je dober, pa ga bom že na kak način spasil.«

Kralj ga verno poslušal in vpraša: »Toda do kam ga misliš nositi s seboj?«

»Toliko časa, dokler bom i sam mogel naprej. Kakor je Bože meni

Spričo hvaležnosti in globoke udanosti vernega in zvestega slovenskega ljudstva pa se seveda trdno nadejamo, da ne bo to demontiranje humanistične gimnazije v Mariboru prav nič škodovalo ugledu stranke boriteljev za obstoj slovenskih kulturnih institucij in da bodo pri drugih volitvah, kakor en mož glasovali vsi očetje 63 danes na cesto vrženih dijakov — za njene poslance. Saj bodo izdali za nadaljnji študij svoje dece v Ljubljani samo najmanj 600.000 dinarjev gotovega novca.

**Mizice za pisalne stroje.
THE REX CO., Ljubljana.**

namenil, tako bo i njemu. Prosim te samo nekaj, čiča, daj mi skorjico kruha. Gladna sva oba.»
Kralj naglo seže v žep in da vojniku zadnji kosček čokolade. Istočasno pa seže v levico v žep in mu stisne v roko napoleondor.

»Evo Ti, vojnike, da si zamoreš kupiti na potu i kruha za tebe in dete. Ako Ti bo usoda mila in če še kdaj prestopiš meje domovine, spomni se name in poišči v Beogradu Kralja Petra Karadževića.«

Vojnik se je zahvaljal za dar in izginil z detetom na ledjih v temno novembarsko noč...

Kralju Mučeniku pa se je zjasnilo lice in je dejal:

»Ni še vse izgubljeno. Naš narod mora biti svoboden in velik.«

Mile Pavlovič, univ. prof.

Kronika.

ORJUNAŠI! Podpirajte in razširajte orjunaški tisk, ki se mora boriti s skoro nepremagljivimi težavami. Naj ga ne bo Orjunaša, ki ne bi bil naročen, čital in sodeloval pri razširjanju »Orjuna«, ki je danes edina vez med nacionalisti Slovenije. Na nas samih je, da li bo ta vez ostala nezlomljiva do končne zmage jugoslovenske misli, ko bo i danes preganjanim in ponižanim jugoslovenskim nacionalistom napočila zarja lepših dni.

Lord Rothermere lomi Kopja za Madžarske pod Čehoslovaško in obljublja odrešenje Slovkov izpod češkega jarma, ki da ne daje zatiranim narodnim manjšinam življenskih pravic. Mi konstatiramo k tem po kapitalistih Citya plačanim in narečenim insinucijam samo to, da je še danes pod Madžari 300.000 Slovkov, ki nimajo niti enega poslanca, ki bi jih zastopal v parlamentu. Dalje nimajo niti ene slovaške šole ali kulturne ustanove, ki bi jim omogočala pouk v materinščini. Na Češkem pa ima 300.000 Madžarov 5 poslancev, 150 osnovnih šol, 15 meščanskih, 2 trgovske akademije, 1 učiteljski in 1 srednjo tehniško šolo in 10 srednjih šol. Seveda tega humanitarno razpoloženi veselijo lord Rothermere prav nič ne ve in ne prepoznajo škrinbonca o nekem nečloveškem iztrebljevanju plemenitega plemena vitezkih Madžarov.

Poličjski stražniki so že itak preobloženi z delom in morajo delati sedaj dnevno po 12 ur službe, namesto 8, kakor bi bilo v smislu zakona. Modro policijsko ravnanje pa smatra, da je policijski stražnik po 12-urnem napornem delu še prespočit in je jelo uvajati poleg teh 12 ur službe še dodatni turnus po 2 uri. Kako vpliva to preobremenjenosti na razpoloženi za tako sramotno mizerno plačanih stražnikov, ni težko uganjati. Mi mislimo, da bi moralo najti slavno policijsko ravnateljstvo v tem slučaju kak drug izhod in poseči po novem sprejemu policijskih stražnikov, ako sedanjim ne odgovarjajo številčni potrebi. Način prorač. izvedbe namestitve tega turnusa pa bodo gospodje tudi lahko znali izpeljati, vsaj imajo za to že dosti prakse z nakupom konj in s postavkami za nakup mrve. Če se je lahko našlo način za nakup konj, ni vrag, da ne bi bilo mogoče tudi v tem slučaju ukreniti kaj pozitivnega.

Slika Mussolinija, krmila našega naroda, ima obešeno na steni v svojem stanovanju nacionalistom dobro poznani Italijan Buda, lesni nakupovalec. Ker nam je znan globoki patriotizem in oduševljenje gospoda Bude za fašizem in njega velikega vodjo, se ne čudimo, da vsi slika le te v njegovem stanu. Čudimo se le brezbriznosti slovenskega gospodarja, ki oddeja stanovanje človeku, kateri izveša po njegovih, zidovih slike smrtnega sovražnika Jugoslavije in najodvratnejšega inkvizitorja Slovencev.

V Makedoniji so jele zopet pokati bombe makedonskega komiteta kot zaključek letošnje komitske sezije. Izgleda pa, da to pokanje bomb prav nič ne interesira našega notranjega ministra gospoda Veljo Vukičevića, ki hodi mirno streljat zajce v času, ko polagajo makedonstvujuški kriminalni tipi nezaknovano po jugoslovenskih mestih peklenjske stroje in bombe po železniških proгах.

Veliki sajam u Pragu bit će otvoren dne 18. i traje do 25. o. mj. Sajam ima vrlo mnogo izlagača iz Čehoslovačke i moanstva. Naročito pobudjuje senzaciju sjajna francuska ekspozicija sa najmodernijim luksurnim artiklima. Posjetioci iz Jugoslavije imadu popust od 50% na jugoslavenskim i čehoslovačkim

Mestna Orjuna Gaberje pri Celju

razvije dne 2. X. 1927 svoj

PRAPOR.

SPORED:

Dne 1. X. 1927:

Ob 8. uri zvečer bakljada na čast kumici dr. Dečkovi.

Dne 2. X. 1927:

1. Sprejem pri vseh vlakih.
2. Ob 10. uri zbor na dvorišču Narodnega doma v Celju.
3. Skupen odhod na slavnostni prostor.
4. Ob 11. uri razvitje prapora na slavnostnem prostoru v Sokolskem domu v Gaberju.
5. Ob 3. popoldne udeležba na sokolski prireditvi.
6. Ob 8. uri zvečer veselica v Narodnem domu v Celju z bogatim sporedom.

Vožnja polovična!

Odbor.

željeznicama te od 25% na avstrijskim i madjarskim željeznicama. Potanje upute daju čehoslovački konzuli.

Fašizem pripravlja nov naskok na naš narod v Primorju. To pot velja njegova ataka slovenščini v cerkvi, ki jo hočejo popolnoma zatreti. Radovedni smo, kaj bo dejal k temu Vatikan, ki se sicer tako intenzivno poteguje za mehikanske katoličane, afrikanske zamorčke, kitajske kulije in dalmatinske lahane. Sicer je ta radovednost spričo stedenih izkušeni skoro brezmiselnost, ker vemo vsi, da sta danes v ciljih edina papeški in Mussolinijev Rim in da se v različnih metodah vzajemno podpirata.

Policija posluje! Pri ljubljanski policiji je bila vložena ovadba radi »tajnega sestajanja razpuščenih Orjunašev v gostilni Zupančič!« K tej ovadbi homo o pravem trenutku iznesli zelo interesanten komentar. Za danes pa izjavljamo samo to, da nas eventuelne persekucije, ki bi jih radi započeli nekateri prevneti gospodje, prav nič ne vznemirjajo in da še daleko ne bodo z njimi dosegli tega, kar žele. Mi smo in ostanemo nacionalisti, kakor smo bili, ko je marsikdo lizal lečo iz črnozoltih cesarskih skled in kakor bomo tedaj, ko bo marsikateri onih, ki danes rujejo proti nam, po pasje udano prisegal na to, kar danes črti iz vse globine svoje črne duše. **Vprašanje pa je le, če bo to tedaj zaleglo!** Do tedaj pa le naprej s persekucijami in obravnavami! **Zaporov bo zmanjkalo, nas pa ne!**

Trgovski nastavljenjci, ki so danes gotovo poleg rudarjev najbolj mizerno plačani in izkoriščani, pokrenjajo veliko akcijo za uredbo enotnega odpiranja in zapiranja trgovin. V njih težki borbi jih bo gotovo podpirala z vsemi simpatijami vsa naša javnost, ki obsodja soglasno umazano konkurenco trgovcev na račun bednih trgovskih nastavljenjcev. Spričo vedno težjega položaja trgovskih nastavljenjcev se trdno nadejamo, da jim bodo v njih borbi pomagale i pristojne oblasti, ki morajo izposlovati enotno zapiranje lokalov, generalno upeljavo nedeljskega počitka in sistemiziranje zaposlovanja vajencev.

Spomenik 1. junija 1924 padlim komunistom nameravajo postaviti pod predsedstvom g. dr. Emila Stefanovića. Nimamo ničesar proti postavitvi tega spomenika, čudimo pa se le komunistom, ki jim bo predsedoval tajnik radikalne stranke in doslednosti tega, kojega vrhovni šef Veljo Vukičević slovi kot najzagrizenejši protikomunist in privrženec protiruske anglofilske orientacije. V Bohinju zapirajo komuniste po naredbi radikalnega notranjega ministra, v Trbovljah pa postavljajo radikali spomenik padlim komunistom. Treba je še samo, da prevza-

me dr. Lazica Marković predsedstvo kakega hercegovskega odbora za postavitve spomenika Alijagiću, pa bo licemerska igra dosegla višek.

Za izvršitev velikih nalog in dosego visokih ciljev je potreba dolgoletnih naporov!

Italijanska zanesljivost. Pred nedavnim je stikala ob naši meji pri Logatcu neka laška vojaška komisija, ki ji je načeloval neki laški general. S to komisijo se je slučajno sestal tudi neki naš prijatelj, ki so ga Italijani izgnali pred nedavnim nasilno iz Primorja. Ker so gospodje heroji vključivi z generalom govorili zelo poniževalno o jakosti in odporni snagi naše vitezke vojske, je ta naš prijatelj primerno kvitiral in jih tituliral z imeni, ki pristojajo caporetiskim kukavicam in jim istočasno do dobra izbil iz glave misel, da bodo kdaj marširali proti Ljubljani tako, kakor so jo nekoč z belimi zastavami primahal v Postojno. Gospode junake je to strašno razkačilo in zajedno z njimi vesoljno Italijo, ker je le ta vložila proti tej strašni insinuciji in žalitvi italijanske vojske odločen protest po svojem zastopniku ter zahtevala eksemplarično kaznovanje krivcev. Kako bodo kvitirale naše oblasti to nesramno zahtevo, ne vemo. Znano nam je le to, da se je že vršila tozadevna preiskava in da je romal debel zapisnik o celem poteku afere direktno v roke ljubljanskega velikega župana. Ob tej priliki so smatrali gotovi gospodje, ki bi bili ravno tako dobri italijanski državljani, kakor so danes Jugosloveni, primernim izpustiti na račun Orjuna zopet nekaj pikrih opazk. Na očetovske nasvete teh mož, ki bi najraje zaplankali mejo proti Italiji, pripominjamo samo to, da bi bilo dosti sramotno, če bi Orjunaši ne kontrolirali gibanja sovražnikov ob naših mejah in ne branili z vsó mladostno ognjevitostjo pravice domovine in časti naše vojske, katere zadnji redov odelata po moralni in fizični vrednosti slehernega italijanskega generala Cadornovega kova. Ako iščemo po svetu pravice, potem moramo nositi pokoncu glave vsaj doma, posebno pa še ob meji.

Gorica. V torek dne 27. septembra ob 20. uri se vrši sestanek članov in četnikov I. čete. **Kraj občijen. Važno! Pridite vsi! Komesar.**

Dr. Momčila Ninčiča nameravajo baje slovenski klerikalci in radikali izvoliti predsednikom skupščine. Ako se ta napoved uresniči, potem bodo kmalu sprejete nettunske konvencije, ker se bo Aronov sin gotovo potrdil, da bo zatisnil narodu usta in mu zvezal roke v obrambni proti veliki zaveznici na zapadu.

Jugoslovenske ideje ni potreba zagovarjati. Zagovarja in brani se sama. Naša dolžnost je samo, da jo propovedujemo kot svoj evangelij.

**GRADBENO PODJETJE
ING. DUKIĆ IN DRUG**

LJUBLJANA
Bohoričeva ulica št. 24

Učiteljska tiskarna v Ljubljani

je najmoderneje urejena ter izvrajuje vsa tiskarska dela od najpreprostejšega do najmodernejšega. - Tiska šolske, mladinske, leposlovne in znanstvene knjige. Ilustrirane knjige v eno-ali večbarvnem tisku. - Brošure v malih in tudi največjih nakladah. Časopise, revije, mlad. liste.

Okusna oprema ilustrir. katalogov, cenikov in reklam. listov. Lastna tvornica šolskih zvezkov.

Šolski zvezki za osnovne in srednje šole
Risanke, dnevniki in beležnice.